

VU Research Portal

[Boek bespreking van:] Gert Vierwind, Zin in elke dag: Een onder-zoek naar alledaags ritueel handelen van adolescenten in de residentiële jeugdhulp

Bertram-Troost, Gerdien

published in

Theologia Reformata
2020

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

document license

Article 25fa Dutch Copyright Act

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Bertram-Troost, G. (2020). [Boek bespreking van:] Gert Vierwind, *Zin in elke dag: Een onder-zoek naar alledaags ritueel handelen van adolescenten in de residentiële jeugdhulp*. *Theologia Reformata*, 63(4), 465-466.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

gaat met de christelijke traditie, sensitief is voor vragen in de huidige context en een zorgvuldige weg wijst om te leven uit het geloof in Gods leiding. Het is systematische theologie die ten dienste staat van de christelijke spiritualiteit.

H. van den Belt

Praktische theologie

Gert Vierwind, *Zin in elke dag. Een onderzoek naar alledaags ritueel handelen van adolescenten in de residentiële jeugdhulp* (Amersfoort: De Vrije Uitgevers, 2019) 210 p., € 22,90 (ISBN 9789079578986).

Dit boek is de schriftelijke verslaglegging van een empirisch onderzoek naar alledaags ritueel handelen van adolescenten in de residentiële jeugdhulp. Auteur is Gert Vierwind (1959). Na afronding van de opleiding maatschappelijk werk en dienstverlening was hij vijftien jaar werkzaam als hulpverlener. In 1998 rondde hij zijn doctoraalstudie theologie af aan de Rijksuniversiteit Utrecht. Vanaf 1997 werkt hij als docent filosofie en ethiek aan de Christelijke Hogeschool Ede, alwaar hij als lid van het lectoraat Jeugd en Gezin onderzoek doet naar zingevingsvragen in relatie tot het sociaal werk.

De dataverzameling vond plaats tussen 2012 en 2015 en bestond uit (participerende) observatie en interviews. Het onderzoek vond plaats binnen drie open leefgroepen adolescenten in twee instellingen voor vrijwillige residentiële jeugdhulp. Een van de instellingen heeft een christelijke signatuur, de andere een algemene. De leeftijd van de jongeren ligt tussen de twaalf en achttien jaar. Na een periode van participerende observaties, waarin een zekere mate van vertrouwelijkheid met de jongeren ontstond, zijn dertien jongeren geïnterviewd. Ook zijn

zeven van de betrokken pedagogisch medewerkers geïnterviewd. Hoofddoel van het onderzoek, dat eind 2019 resulteerde in een promotie aan de Radboud Universiteit Nijmegen, is 'om enkele aspecten van het dagelijks leven van drie leefgroepen adolescenten binnen de vrijwillige residentiële jeugdhulp te beschrijven vanuit ritueel perspectief' (10). De centrale onderzoeksvraag luidde: 'Welke rituele handelingen doen zich voor op het terrein van enkele specifieke handlingsgebieden binnen het dagelijks leefklimaat van drie leefgroepen adolescenten in de vrijwillige residentiële jeugdhulp, en welke betekenissen en werkingen zijn hierbij aan de orde?' (11). Drie clusters van handelingen zijn onderzocht: 'handelingen die samenhangen met de dagindeling binnen de instelling (van ontbijt tot bedtijd), c.q. dagelijkse rituelen; handelingen die typerend zijn voor de adolescentiefase waarin de jongeren zich bevinden, c.q. initiatierituelen; handelingen die de jongeren als privé of persoonlijk beschouwen, in dit geval: persoonlijke rituelen met een persoonlijke dimensie' (11).

Hoewel de rituelen zorgvuldig worden beschreven en geanalyseerd en de vooraf geformuleerde onderzoeksvragen keurig worden beantwoord en de auteur zeer systematisch te werk gegaan is, blijft het geheel wat mij betreft wat aan de oppervlakte. De auteur benadrukt meermaals dat het om een exploratief, kwalitatief en kleinschalig onderzoek gaat en dat zijn bevindingen en conclusies dan ook in dat licht bezien moeten worden. Desalniettemin ben ik van mening dat meer diepgang bereikt had kunnen worden. Niet in de laatste plaats in de interviews met de jongeren. De interviews zijn gehouden aan de hand van gespreksbladen met afbeeldingen en korte vragen. Deze aanpak is zeker voor de jeugdige doelgroep geschikt, maar had mijns inziens prima gecombineerd kunnen worden met gerichter doorvragen, om zo meer zicht te krijgen op

de betekenissen en werkingen van de rituele handelingen, vanuit het perspectief van de jongeren zelf. De interviews duurden tussen de 18 en 25 minuten. Vanuit mijn eigen onderzoekservaringen met interviews met jongeren in deze leeftijdsgroep vind ik dit opvallend kort. Temeer omdat er zoveel observaties vooraf zijn gegaan aan de interviews en er zoveel concrete invalshoeken waren om verder op door te vragen. In de conclusie (hoofdstuk 6) worden de deelvragen beantwoord. Tevens worden aanbevelingen gedaan voor de praktijk en voor vervolgonderzoek. Daarbij worden ook mogelijke (vervolg)onderzoeksvragen geformuleerd. Een aantal van deze onderzoeksvragen is uitermate boeiend en relevant. Bijvoorbeeld: 'Hoe kunnen dagelijkse rituelen zo worden vormgegeven dat ze bevorderend zijn voor de kwaliteit van het leefklimaat?', 'Welke rituelen in de instellingen voor jeugdhulp roepen waardering of juist verzet op? Hoe wegen de jongeren de breuk in ritualiteit die ze meemaken?' en 'Hoe kunnen de inzichten rond identificatie en navolging worden ingezet bij de begeleiding van jongeren op weg naar volwassenheid?' Mijns inziens had een aantal van de voorgestelde 'vervolgvragen' al in het huidige onderzoek aan bod kunnen komen (op z'n minst verkennend), waarmee het onderzoek aan rijkdom en diepgang had gewonnen.

Desalniettemin biedt de studie waardevolle inzichten in zowel theorie als praktijk rondom alledaags ritueel handelen van adolescenten. Voorzichtig wordt geconcludeerd dat de aandacht van pedagogisch medewerkers voor rituelen met een spirituele dimensie bij de jongeren (in residentiële jeugdzorg) tekortschiet. Niet ondenkbaar is dat hetzelfde geldt voor andere opvoedingscontexten, waaronder gezin en onderwijs. Nadere reflectie hierop is ook voor theologen, al dan niet binnen de context van predikantschap, catechese en/of pastoraat, relevant. Want als er

iets is dat uit de door Vierwind besproken literatuur blijkt en door zijn empirische data ondersteund wordt, zijn het het belang en de kracht van rituelen, niet in de laatste plaats tijdens de adolescentie.

Oegstgeest

G.D. Bertram-Troost

Wijsbegeerte

Chiel van den Akker, *The Modern Idea of History and its Value: An Introduction* (Amsterdam: AUP, 2020) 172 p., € 18,99 (ISBN 9789463728331).

Van den Akker, docent theoretische geschiedenis aan de VU, slaagt erin om in krap honderdvijftig pagina's de voornaamste thema's betreffende inhoud, werkwijze en doel van geschiedenis en geschiedschrijving helder aan de orde te stellen. Een eerdere, iets kortere, Nederlandse versie verscheen in 2019 onder de titel *Geschiedenis* in de Elementaire Deeltjes-reeks van uitgeverij Athenaeum. Als onderdeel van het academische curriculum – in Nederland in 1946 geïntroduceerd door Jan Romein – geniet de theorie van de geschiedenis zelfs onder vakgenoten weleens een stoffig imago. Maar in recente tijd, waarin feiten ('fake news') en wetenschap – en eerder al de geesteswetenschappen in het bijzonder – onder druk kwamen te staan, is een bezinning op wat de historicus doet en pretendeert uiterst relevant. Wat is 'geschiedenis', hoe kan de historicus (methodisch) kennis over het verleden verwerven, welke (subjectieve?) rol speelt de historicus zelf, wat is het nut van de geschiedenis – dat zijn nog maar enkele vragen.

Mijlpalen in visie en praktijk van de geschiedbeoefening zijn Thucydides (vijfde eeuw voor Christus), de eerste échte historicus: analytisch en handelend over eigentijdse gebeurtenissen; het historisme uit de negen-